

شیوه‌نامه تشکیل و فعالیت اندیشگاه سلامت (اتاق فکر)

مقدمه و ضرورت شکل گیری:

مدیران اجرایی و تصمیم گیرنده به سبب درگیری با امور روزمره، ممکن است فرصتی برای بهره گیری از اندیشه و ایده های جدید نداشته باشند. از سوی حرکت در مسیر تحولات سریع جهانی و ابعاد به هم پیوسته توسعه بدون نوآوری و بهره گیری از ایده های جدید امکان پذیر نیست و نیازمند تصمیم گیری سریع و مبتنی بر شواهد است.

با توجه به اینکه در رویکرد مدیریت سلامت همه جانبه، بهره گیری از دانش چه در قالب شواهد معتبر و چه به صورت دانش ضمنی افراد صاحب تجربه اهمیت ویژه ای دارد، اندیشگاه سلامت به عنوان بازوی فکری در سیاست گذاری و برنامه ریزی سلامت استان و حمایت طلبی برای به ظهور رساندن اندیشه های بدیع ذیل دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی تشکیل می گردد.

ماده ۱- تعاریف:

اندیشگاه یا اتاق فکر: محلی برای گفتگوی صاحب نظران در باره موضوعات چالش‌زای اولویت‌دار بر سر راه توسعه پایدار سلامت محور استان است. اتاق فکر دانشگاه علوم پزشکی استان نهادی است وابسته به دانشگاه که در پیوند با دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه فعالیت می‌کند. دبیرخانه مسؤوَل تأمین منابع انسانی، مالی و تداکاتی مورد نیاز اتاق فکراست.

اندیشه: پیشنهاد فردی صاحب نظر یا دارای تجربه که چون به کار گرفته شود نتیجه ی آن حل مشکلات و مسائل مرتبط با سلامت، تغییر در روش‌های منتهی شونده به سلامت مردم و محیط، کمک به توسعه و ارتقای سلامت یا نوعی خلاقیت و نوآوری در نظام سلامت استان خواهد بود. هر اندیشه باید به چند پرسش مهم پاسخ دهد: چه کنیم؟ چرا؟ چگونه؟ برای چه کسانی؟ و پیش نیاز عملی شدن این اندیشه چیست؟

موضوعات اولویت‌دار: در راستای سلامت همه جانبه استان، موضوعات چالش‌زا توسط دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه تعیین و توسط اعضای اتاق فکر اولویت‌بندی می‌شود تا همه بتوانند اندیشه‌های خود را در ارتباط با آنها مطرح سازند و در نشست‌های اندیشگاه در باره آنها گفتگو و ارایه طریق شود.

گزارش موضوعی: در پایان بحث در باره هر موضوع خاص، گزارشی تنظیم می‌شود که دست کم موارد زیر را در خود دارد: عنوان موضوع، هدف و تاریخ جلسه یا جلسات مربوط؛ مخاطبان و شرکت کنندگان؛ شواهد و تحلیل وضعیت شامل وضعیت کنونی در قیاس با گذشته و روند آن، نتیجه به دست آمده از گفتگو در باره موضوع مورد بحث و گام‌های پیش‌بینی شده برای بعد.

حمایت‌طلبی: به معنای در میان گذاردن نتایج کار اتاق فکر با سیاست‌گذاران، توجیه مستدل ضرورت عمل کردن به فکر پیشنهادی و چانه‌زنی (Lobbying) برای تحت تأثیر قرار دادن روندهای حقوقی، قانون‌گذاری و نگرش‌هاست. محقق حمایت‌طلب، به تبع پشتوانه سازمانی یا علمی و یا نمایندگی جمع خاص، نقش راهگشا یا تسریع کننده (Catalyst) در تغییر را بازی می‌کند و در این راه از شیوه‌های زیر کمک می‌گیرد:

- شناسایی سیاست‌گذاران کلیدی
- یافتن مؤثرترین راه‌های اثرگذاری
- آماده سازی مستندات توجیهی
- چانه زنی (Lobbying) و تبلیغ
- یاری گرفتن از حمایت رسانه‌ای (رسانه‌ها، نشر، کنفرانس و ملاقات‌ها)

ماده ۲- اهداف:

۱. برقراری ارتباط با صاحبان فرایندهای ناظر بر سلامت در بخش سلامت یا دیگر بخش‌های توسعه،
۲. اعلام موضوع‌های اولویت‌دار که باید درباره آنها اندیشه شود،

۳. دریافت اندیشه‌ها درباره موضوعات اعلام شده،

۴. فراهم آوردن فهرستی دسته‌بندی شده از اندیشه‌ها.

۵. سرانجام حمایت‌طلبی برای کاربردی ساختن اندیشه‌ها.

ماده ۳- ارکان:

اتاق فکر زیر نظر دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه فعالیت می‌کند و توسط مسؤلی که به پیشنهاد دبیرخانه و با حکم رییس دانشگاه به این سمت گمارده خواهد شد، اداره می‌شود. لازم است حداقل یکی از کارشناسان دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه با مسئول اتاق فکر جهت پیگیری امور همکاری نماید.

ماده ۴- شرح وظایف و اختیارات:

۴-۱- **برقراری ارتباط:** برای برقراری بیشترین ارتباط میان اتاق فکر و همه صاحبان اندیشه باید روز و ساعت جلسات هم‌اندیشی اتاق فکر، مکرر به اطلاع همه آنان که در درون بخش یا در دیگر بخش‌های توسعه آماده نشر اندیشه‌های خویش‌اند برسد؛ جلسات هم‌اندیشی اتاق فکر دست کم در نخستین سال فعالیت آن به روی همگان باز باشد، جلسات به نوعی اداره شود که همگان فرصت بیان بیابند؛ و اندیشه‌ها بدون نقد و ارزیابی در جلسه، به درستی یادداشت شود.

باید به همگان اعلام داشت که اولاً توجه به اندیشه‌های آنان الزاماً نیازمند حضورشان در جلسات اتاق فکر نیست و فرستادن نظرات مکتوب نیز همان اثر را خواهد داشت؛ و ثانیاً اندیشه‌ی طرح شده مراحل را پشت سر می‌گذارد که الزاماً ممکن است به درجه حمایت‌طلبی یا کاربردی شدن نرسد.

گذشته از اینکه با این شیوه از دست درکاران اجرا نظرخواهی می‌شود، از اتاق فکر انتظار می‌رود از راه دست زدن به تحقیق و مطالعه مستمر نیز امکان دست یافتن به اندیشه‌های گره گشا را از دست ندهد.

۴-۲- **دسته‌بندی اندیشه‌ها:** اندیشه‌های پیشنهاد شده به اتاق فکر یا آنچه از دیگر راه‌ها به دست می‌آید بنا به طبیعت و پیچیدگی اندیشه در یکی از چهار دسته زیر قرار می‌گیرد:

- اندیشه‌ای که از آن می‌توان برای حل مشکلی ملموس استفاده کرد.
- اندیشه‌ای که تغییر در روش‌های جاری را در خود دارد.
- اندیشه‌ای که حاصل آن توسعه کلی یا ارتقای سلامت مردم است.
- اندیشه‌ای از نوع فکر بکر و نوآور

بسیار خوشایند خواهد بود اگر اندیشه‌ای نوآور از اندیشگاه استان چنان جایگاهی بیابد که نه فقط در استان که در مقیاس کشوری نیز بارقه‌ای اثر گذار باشد، اما اتاق فکر استان الزاماً با پیشنهادهای نوآور و بی‌سابقه نیست که شناخته می‌شود. به عبارت دیگر جای غبن نخواهد بود اگر هیچ فکر بکری پیشنهاد نشود اما هر سال ده‌ها اندیشه‌ی مقبول، به حل مشکلات، تغییر مؤثر در روش‌ها یا توسعه سلامت و رفاه مردم استان بینجامد.

۴-۳- **تدوین شناسنامه:** اتاق فکر پس از غربال کردن پیشنهادها و اندیشه‌ها از نظر اعتبار و امکان پذیری، برای هر اندیشه مقبول شناسنامه‌ای فراهم می‌آورد که در آن خاستگاه اندیشه (فرد یا منبع مطالعه)، زمان دست یافتن به اندیشه و کاری که قرار است در باره آن صورت گیرد (قرار گرفتن در اولویت حمایت‌طلبی، سفارش تحقیق، طرح در جلسات بعدی اتاق و ...) مشخص می‌شود.

۴-۴- **بازخورد مکتوب:** بازخورد مکتوب و درخور به همه اشخاص حقیقی که اندیشه خود را با اتاق فکر در میان گذارده‌اند می‌بایست از کارهای ثابت اتاق فکر در برابر صاحبان اندیشه باشد.

۴-۵- **حمایت‌طلبی برای کاربردی شدن اندیشه:** کاربردی کردن اندیشه از وظایف بخشی دیگر در دانشگاه است. از اندیشگاه تنها انتظار می‌رود برای کاربردی شدن نتایج کار خویش، حمایت‌طلبی کند.

اندیشگاه در ساختار برنامه جامع سلامت استان و دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی، نقش مشورتی در تولید اندیشه‌های خلاق، نوآور و کاربردی دارد و از منظر جایگاه، بازوی فکری دبیرخانه را تشکیل می‌دهد.

ماده ۵- شیوه برگزاری جلسات هم‌اندیشی:

جلسات هم‌اندیشی برای کسب اندیشه‌های پیشنهادی است که با دعوت عام از همه‌ی صاحبان اندیشه و دست درکاران اجرایی شکل می‌گیرد. جلسات هم‌اندیشی ممکن است در سال اول فعالیت اتاق هر سه ماه یک بار و در سال‌های بعدی با تواتر کمتر - مثلاً هر شش ماه - برگزار شود.

در سال نخست فعالیت، اندیشگاه با اعلام قبلی موضوع یا موضوع‌های در اولویت، از همه صاحبان تجربه و فکر در دانشگاه علوم پزشکی و دیگر بخش‌های توسعه دعوت عام به عمل می‌آورد تا با حضور در جلسه هم‌اندیشی اتاق فکر اندیشه‌های خود را در میان گذارند. در همه جلسات، رعایت اصول برگزاری جلسات مؤثر (داشتن آمادگی کافی، تنظیم دانش پایه‌ی مرتبط با موضوع، داشتن هدف مشخص و اداره منطقی جلسه و رعایت نوبت و زمان) ضرورت دارد.

به منظور تعیین روال برگزاری جلسات، اعضای شورای هماهنگی دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی در یکی از جلسات خود موضوعات زیر را در دستور کار قرار می‌دهند و در باره آنها تصمیم روشن می‌گیرند: شیوه امکان‌سنجی و معیارهای اولویت‌بندی اندیشه‌ها، روال تعیین تکلیف اندیشه‌ها، شیوه و فرم تدوین شناسنامه اندیشه، شیوه تحلیل ذینفعان هر اندیشه، روش مدون دست یافتن به اندیشه‌ها (از اشخاص و از متون)، شیوه تهیه بانک اطلاعاتی از اندیشه‌ها، شیوه بازخورد دادن به اشخاص حقیقی ارائه‌کننده اندیشه، روش شناسایی خبرگان و شیوه دعوت از آنان برای حضور در جلسات، معیارها و چارچوب ارجاع موضوع به ایستگاه تحقیقاتی، روال تدوین برنامه حمایت‌طلبی برای اندیشه‌های مقبول، شیوه اجرای حمایت‌طلبی تا دست یافتن به نتیجه، روال ارزیابی و مستند ساختن نتایج حاصل از کاربرد هر اندیشه در عمل، جزئیات شیوه تشکیل جلسات عادی و جلسات هم‌اندیشی، تدوین گزارش جلسات، تنظیم گزارش‌های موضوعی، شکل و محتوای گزارش سالانه اتاق فکر و همچنین شیوه پرداخت حق حضور در جلسه، حق نظردهی یا اندیشه‌پردازی، حق بهره‌وری معنوی و مادی و روش قانونمند تشویق اندیشه‌پردازان.

شکل‌گیری و گردش کار اندیشگاه استان به شرح زیر پیش‌بینی می‌شود:

۱. دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه، رییس اتاق فکر را برای صدور حکم به رییس دانشگاه پیشنهاد می‌کند.
۲. دبیرخانه، مقدمات تشکیل جلسات اندیشگاه را فراهم می‌آورد.
۳. نخستین جلسات اتاق فکر به تنظیم کارها و تعیین گردش کار و استانداردها اختصاص می‌یابد.
۴. سامانه اندیشگاه در پرتال دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه جهت مراجعه و ثبت ایده ایجاد شود.
۵. هم‌زمان با نخستین جلسات اتاق فکر، دبیرخانه فهرست موضوع‌های اولویت‌دار و چالش‌زا را که دستمایه کار اتاق فکر خواهد بود تنظیم می‌کند و در اختیار رییس اندیشگاه قرار می‌دهد.
۶. انتظار می‌رود اتاق فکر پس از شکل‌گیری و گرفتن تصمیم‌های کلی، با برگزاری نخستین جلسه هم‌اندیشی و اعلام چند موضوع چالش‌زای در اولویت از همگان برای همفکری و همکاری با اندیشگاه و اعلام نظرات خود دعوت کند.
۷. رییس اندیشگاه در شورای هماهنگی دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه یکی از موضوعات چالش‌زا را در دستور بحث قرار می‌دهد تا با نظر اعضای شورای هماهنگی در باره آن گفتگو و تعیین تکلیف شود (کفایت بحث و تصمیم به تهیه گزارش موضوعی، ضرورت ادامه گفتگو در نشست بعدی اندیشگاه، تقسیم کار برای بررسی بیشتر و گردآوری شواهد)
۸. دسته‌بندی و اولویت‌گذاری اندیشه‌هایی که شرکت‌کنندگان در جلسات هم‌اندیشی مطرح می‌کنند یا اندیشه‌هایی که ممکن است به صورت مکتوب از صاحبان نظر دریافت شود زیر نظر رییس اندیشگاه و توسط کارشناس دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه انجام می‌شود.
۹. فرایند حمایت‌طلبی برای اندیشه‌های پذیرفته شده اندیشگاه توسط رییس اندیشگاه یا با تقسیم کار در میان اعضای شورای هماهنگی دبیرخانه ساغ پیگیری می‌شود.
۱۰. مطالعه برای گردآوری شواهد و تهیه گزارش‌های موضوعی و گزارش سالانه در دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه انجام می‌شود.